

אגף תכנים, תוכניות,
הכשרה והשתלמויות

תרגיל הקופסאות

הקדמה

העמדה הסטריאוטיפית המתייחסת בדרך כלל לקבוצה חברתית או לאומית הינה צורך כמעט בלתי נמנע, ואף חשוב של האדם. העמדה מסייעת לאדם לסווג את המיגוון העצום של האובייקטים לקבוצות ובכך חוסכת לו אנרגיה וזמן.

העמדה הסטריאוטיפית מאפשרת לאדם להגן אל ה"אני" שלו ולעיתים מספקת לו מוצא לגיטימי לרגשי איבה כלפי קבוצות אחדות.

עם זאת, העמדה הסטריאוטיפית, עלולה להביא להתעלמות מייחודו של הפרט, למנוע פתיחות לשונה ולהביא לחוסר סובלנות ואפילו דחייה של קבוצות אחרות.

לעיתים, אף במסגרת העמדה הסטריאוטיפית (המבוססת על עובדות מסוימות) מקבלות הדעות הקדומות לגיטימציה והופכות להיות חלק מתפיסת הפרט או הקבוצה המדוברת.

(דעה קדומה: דעה משוחדת, שיש בלב אדם על משהו, או על מישהו, לא על יסוד בחינת העובדות אלא על יסוד רושם מקרי או בהשפעת מישהו - מילון אבן-שושן) במצבי מחלוקת עלולה העמדה הסטריאוטיפית להקשות על ההידברות ועל הבנת נקודת הראות של הזולת.

אגף תכנים, תוכניות,
הכשרה והשתלמויות

המטרה:

להמחיש כי בני האדם נוהגים לקבוע דעות קדומות על קבוצות חברתיות שונות ללא התייחסות אישית לפרטים המרכיבים את הקבוצה.

חומרים:

קופסאות או מגירות בגודל אחיד, גיליונות ניר גדולים, דפי עבודה קבוצתיים, טושים צבעונים, פתקים ריקים (X5 כמספר המשתתפים), דבק, דפי טיוטא, כלי כתיבה.

מהלך ההפעלה:

1. נניח במקומות שונים בכיתה עשר קופסאות ריקות.
לכל קופסה נצמיד תווית ועליה נרשום נושא מתוך הנושאים המוצעים (אפשר לרשום נושאים אחרים):
אומנים, בלונדיניות, קיבוצניקים, אמריקאים, שמנים, ספרדים, דתיים, חילוניים, אשכנזים, קשישים, ערבים, חרדים, דרוזים, נערים מהשכונה, ילדים עם צרכים מיוחדים.
כמו כן, נניח פתקים ריקים על יד כל קופסא.
2. נבקש מכל אחד למלא לפחות חמישה פתקים, שיתייחסו לכל אחת מהתוויות הרשומות על גבי הקופסאות בדרך של אסוציאציות, דעות, ידיעות, עובדות וכו'. את הפתקים יכניסו המשתתפים לתוך הקופסאות המתאימות הנושאים את התוויות.
3. נחלק את המשתתפים לקבוצות. כל אחת מהקבוצות תקבל קופסה אחת או שתיים וכרטיס משימה קבוצתי.

אגף תכנים, תוכניות,
הכשרה והשתלמויות

4. נבקש מהמשתתפים לאסוף את כל הפתקים לשני מוקדים מרכזיים: עובדות ועמדות.
מידי פעם נוציא פתק כלשהו מאחד המוקדים ונברר עם המשתתפים מה דעתם לגבי המיון, האם לדעתם הוא נעשה נכון?

5. הגליונות הקבוצתיים יתלו על קירות החדר והמשתתפים יתבקשו לעבור ביניהם ולעיין בהם.

6. כל משתתף יבחר אדם השייך לאחת הקבוצות החברתיות שהוצעו (שמן, אמן, קשיש, וכו') ושאותו מכיר המשתתף באופן אישי.

7. כל משתתף יכין פרופיל אישי של אותה דמות וידביק את התיאור על גבי הגליון של הקבוצה החברתית אליה הוא משתייך.

8. המשתתפים יסתובבו בחדר ויעיינו בתיאורים האישיים שהוצמדו לגליונות.

דיון במליאה:

- האם מצאתם התאמה בין העמדות והדעות על הקבוצות החברתיות ובין התיאורים האישיים המתייחסים לפרט באותה קבוצה חברתית? פרטו!
- האם הסתמנו פערים בין העמדות והדעות ובין התיאורים האישיים? אלו?
- מהם, לדעתכם, יתרונותיה של הראיה הסטריאוטיפית? (מסייעת לאדם בסיווג המגוון הגדול של האובייקטים במציאות, מקלה על האדם להתמצא).
- מה חסרונותיה של העמדה הסטריאוטיפית? (מביאה להתעלמות של הפרט, מונעת פתיחות כלפי השונה, עלולה להביא לדחיה של קבוצות, נותנת לגיטימציה לדעות קדומות, מקשה על הידברות).

אגף תכנים, תוכניות,
הכשרה והשתלמויות

משימה קבוצתית – עובדות מול אנחנו

ברשותכם קופסה (עם נושא של קבוצה חברתית מסויימת).
הוציאו מתוכה את כל הפתקים ועירכו מיון בין: **העובדות** ובין **העמדות**.

שם הקבוצה (הנושא): _____

אנחנו

עמדה: היא ביטוי שאיננו ניתן לבדיקה חושית, משום שהיא מבוססת על תחושות אישיות: למשל: האומנים הם אנשים מקוריים, "זרוקים".

עובדות

עובדה: מעשה שנעשה, פעולה, מאורע שקרה, דבר של ממש, בניגוד לדעה או להשערה (מילון אבן-שושן). למשל: רוב תושבי עין-הוד הם אומנים.